

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра економічної географії та екологічного менеджменту

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

СУСПІЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

Освітньо-професійна програма «Географія»

Спеціальність: 014.07 «Середня освіта (Географія)»

Галузь знань: 01 «Освіта/Педагогіка»

Рівень вищої освіти: I (бакалаврського) рівня вищої освіти

Факультет: географічний

Мова навчання: українська

Розробник: професор кафедри економічної географії та екологічного менеджменту, д.п.н. Чубрей О.С.

Профайл викладача (-ів): <http://ecogeo.cv.ua>

Контактний тел. : 099-649-34-24

E-mail: o.chubrey@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1416>

Консультації: п'ятниця з 10.00 до 11.00.

1. Анотація дисципліни.

Навчальна дисципліна “Суспільна географія” є однією з фундаментальних для підготовки майбутніх бакалаврів і має на меті надання студентам основоположних знань про предмет, зміст і методи суспільної географії, про сутність суспільних територіальних систем і характер їх функціонування у сучасний період, територіальну організацію життєдіяльності суспільства, а також територіальні поєднання природи – населення – господарства у вигляді природно-господарських (природно-соціально-економічних) комплексів і систем.

2. Мета навчальної дисципліни:

дати основи знань з теорії, історії та методики суспільної географії як фундаментальної науки, сприяти формуванню у майбутніх фахівців основних понять, категорій, законів і закономірностей територіальної організації суспільства, просторової диференціації природного середовища, населення та його господарської діяльності, розкрити сутність географічних процесів та явищ.

3. Перереквізити: «Регіональна економічна та соціальна географія», «Економічна і соціальна географія України», «Географія ПРП України».

4. Результати навчання

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності: здатність бачити і розуміти та оцінювати події та явища; вміння та навички самостійно шукати, аналізувати і відбирати інформацію, організовувати, перетворювати, зберігати і передавати її; здатність використовувати набуті знання в своїй майбутній професійній діяльності; знання та розуміння предметної області та професійної діяльності; навички використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій; прагнення до збереження довкілля та забезпечення сталого розвитку суспільства.

Фахові компетентності: здатність показувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії та складу ландшафтної оболонки Землі як соціо-природної системної цілісності; здатність визначати застосування та роль географічної науки для суспільства та у господарській діяльності; оперування емпіричними спеціалізованими знаннями при конкретизації теоретичних географічних знань та обґрунтуванні висновків теоретичного змісту.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких програмних результатів навчання.

Загальні: вибирати, обробляти та аналізувати інформацію в області наук географії; використовувати усно і письмово грамотну професійну державну мову; виконувати різноманітні соціальні ролі, вміння презентувати себе, колектив, Україну; використовувати

Професійні: визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки Землі як соціо-природної системної цілісності; розуміти застосування та роль географічної науки для суспільства та у господарській діяльності; володіти та використовувати емпіричні та спеціалізовані знання при конкретизації теоретичних географічних знань та обґрунтуванні висновків теоретичного змісту; називати і використовувати теорії, парадигми, концепції та принципи географічних наук відповідно до спеціалізації; використовувати інформаційні технології та картографічні моделі в галузі географічних наук.

5.1. Загальна інформація

а ня	Рі к пі дг от ов ки	Семестр	Кількість			Кількість годин					
			кредитів	годин	Змістови х модулів	лекції	практичні	семінарс ькі	лаборат орні	самостійна робота	індивіду альні завданн я
а	4	7	4	120	2	22	22	- -	- -	76	-
на	4	7	4	120	2	8	4	- -	- -	108	

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1.												
Тема 1.1 Зародження та розвиток	10	2	2	-	-	6		2				

[illegible]

Тема 2.1 Суспільна і територіальна організація виробництва. (осн. 2,4,5,7 дод. 1,2,3)	10	2	2	-	-	6		2	2			
Тема 2.2 Господарство. Національна економіка (осн.1, 2,6,7,8 дод. 1, 2,11,12)	10	2	2	-	-	6						
Тема 2.3 Структура та спеціалізація господарства (осн.1, 2,6,7,8 дод. 1, 2,11,12)	10	2	2	-	-	6						
Тема 2.4 Географія обслуговування (осн. 1, 2,4,5,7 дод. 1,2,3)	10	2	2	-	-	6						
Тема 2.5 Рекреаційна географія Політична географія	10	2	2			6						
Тема 2.6 Суспільно-геогр афічні аспекти адміністративно територіального	10	1	1			8						

устрою. (осн. 1, 2,3,8; дод. 1,2,3)												
Разом за змістовим модулем 1- 2	120	22	22	-	-	76		8	4			108
Усього годин	120	22	22			76	120	8	4			108
Модуль 1-2												
ІНДЗ			-	-				-	-	-		
Усього годин	120	22	22	-		76	120	8	4	-	-	108

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ п/п	Тема, завдання самостійної роботи	Список рекомендованої літератури до теми
1.1.	Новий і новітній періоди: розвиток економічної і суспільної географії. Становлення економічної та суспільної географії в Україні.	[Осн. 1,2,4,7. дод. 1.2]
1.2.	Планування території. Генеральна схема планування території України .	[Осн. 2,4,6,8 дод. 3,10]
1.3.	Місце. Місцеположення.	[Осн. 1, 2, 3, 5,7 дод.1, 2, 3]
1.4.	Природокористування. Економіка природокористування.	[Осн.1, 2, 3, 4,7 дод.1,2,3]

1.5.	Геодемографічні процеси.	[Осн. 2,4,5 дод. 1,2, 3,5,6]
1.6	Міжнародний поділ праці.	[Осн. 1,2,6,7 дод.1,2,3]
2.1.	Галузеве і територіальне управління господарством	[Осн. 1,2, 5,8,9 дод.1,2,3]
2.2.	Національна економіка та її показники.	[Осн. 1,2, 3,4,7 дод.1,2,3]
2.3.	Міжгалузеві комплекси. Функціонально-галузева структура господарства.	[Осн. 1,2,4,5 дод.1,2,3]
2.4.	Територіальна організація обслуговування.	[Осн.2,4,5 дод. 4, 5,8]
2.5.	Територіальна організація рекреаційного господарства.	[Осн. 1,2,3,4,7 дод. 2,11,12]
2.6.	Адміністративно-територіальний устрій України.	[Осн. 1.2,4,7 дод.1,2,3]

5.4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема: Зародження та розвиток географічної науки. Етапи становлення суспільної географії (осн.2,4,5,8)	2
2.	Тема: Природне середовище життєдіяльності суспільства. (осн. 2,4,5,7 дод. 1,2,3)	2
3.	Тема: Геодемографія (осн. 1,2,6,8 дод. 1, 2,6,8,9,10)	2

4.	Тема: Господарство. Національна економіка (осн.1, 2,6,7,8 дод. 1, 2,11,12)	4
5.	Тема: Структура та спеціалізація господарства (осн.1, 2,6,7,8 дод. 1, 2,11,12)	4
6.	Тема: Суспільно-географічні аспекти адміністративно-територіального устрою. (осн. 1, 2,3,8; дод. 1,2,3)	8

5.5 Індивідуальні завдання

1. Взаємодія суспільства з природою як основна методологічна проблема суспільної географії.
2. Вклад академіка Володимира Кубійовича у розвиток української географії.
3. Вклад академіка Степана Рудницького у розвиток української географії.
4. Географічні аспекти глобальних проблем людства.
5. Еволюція географічних уявлень про взаємодію суспільства та природи.
6. Економіко-географічне районування території України.
7. Економіко-географічні основи дослідження господарства України в працях Д.П. Журавського, О.О. Русова, А.О. Скальковського. Роботи В.Григоровича- Барського, П. Чубинського, С. Рудницького, В. Кубійовича, К. Воблого,
8. О.Діброви.
9. Земельно-ресурсний потенціал як об'єкт суспільно-географічного дослідження.
10. Концепція сталого розвитку.
11. Парадигми концепції суспільної географії.
12. Працересурсний потенціал як об'єкт суспільно-географічного дослідження.
13. Предметна сутність суспільної географії.
14. Проблеми раціонального природокористування.
15. Проблеми розміщенні і використання трудових ресурсів.
16. Рекреаційно-географічні дослідження.
17. Розміщенні продуктивних сил як суспільно-географічна категорія.
18. Структура суспільної географії та схеми її класифікації.
19. Суспільно-географічнеположення, географічний поділ праці та інтеграція праці.
20. Форми територіальної організації продуктивних сил.
21. Формування і розвиток суспільної географії в Україні і напрямки її наукового пошуку.

5.6 Зустріч зі стейхолдерами та ментарами

Впрдовж вивчення курсу під час проведення лекційних та практичних занять а також в позааудиторний час вібуватимуться зустрічі зі стейколдерами та менторами.

6. Система контролю та оцінювання

6.1 Види та форми контролю

- тести, опитування, контрольні, самостійні роботи за індивідуальними завданнями.
- презентації результатів виконання завдань, доповіді, участь в дискусії
- оцінювання практичних завдань
- модульний контроль проводиться у вигляді тестування з негайною відповіддю.

Форма підсумкового контролю (іспит) полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі відповідей на підсумковому модулі та результатів виконання певних видів робіт.

Формами підсумкового контролю є залік.

6.2 Методи контролю.

Методами контролю є: письмовий, тестовий, графічний при застосуванні індивідуальної та фронтальної перевірки знань, умінь і навичок студентів.

1. Контроль за освоєння лекційного і самостійного опрацювання теоретичного матеріалу здійснюється на основі модульного (письмового) фронтального опитування, в тому числі – тестування.

2. Контроль засвоєння знань та набуття вмінь і навичок при виконанні практичних робіт здійснюється шляхом їх поточної перевірки.

3. Контроль виконання індивідуальних завдань здійснюється за бажанням студентів, як додаткових (необов'язкових для виконання всіма студентами) науково-дослідницьких завдань шляхом оцінювання виконаних проектних завдань та усного індивідуального захисту результатів досліджень.

6.3 Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);
- реферати;
- есе;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи.

6.4 Політика оцінювання

- *Політика щодо дедлайнів та перескладання:* Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

- *Політика щодо академічної доброчесності:* Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

- *Політика щодо відвідування:* Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

6.5 Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Рейтингова оцінка з дисципліни	Оцінюван ня в системі ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання
90-100	A	5 (відмінно) зараховано	Ставиться у випадках, коли студент має систематичні та глибокі знання навчального матеріалу, вміє без помилок виконувати ситуативні завдання, передбачені програмою дисципліни, засвоїв основу та ознайомився з додатковою літературою, викладає матеріал у логічній послідовності, робить узагальнення і висновки, наводить практичні приклади у контексті тематичного теоретичного матеріалу.
80-89	B	4 (добре) зараховано	Ставиться, якщо студент повністю засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, вміє виконувати ситуативні завдання, викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення і висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускається незначних помилок у формулюванні термінів, категорій, розв'язанні практичних завдань.
70-79	C	4 (добре) зараховано	Знання предмету глибокі і повні, перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Студент орієнтується у більшості питань, але не вміє робити певні узагальнення і висновки, не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускається незначних помилок у формулюванні термінів, категорій, розв'язанні практичних завдань.
60-69	D	3 (задовільно) зараховано	Знання предмету перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Студент недостатньо орієнтується у більшості питань, що стосуються теоретичних основ науки. Знання предмету не носять системного характеру. Студент здатний проводити аналіз ситуацій і проблем за допомогою викладача
50-59	E	3 (задовільно) зараховано	Ставиться у випадках, коли студент засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлене теоретичне запитання,

			допустився грубих помилок у розв'язанні практичного завдання.
35-49	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання не зараховано	Ставиться у випадках, коли студент засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлене теоретичне запитання, не вміє чітко узагальнити опрацьований матеріал, допустився грубих помилок у розв'язанні практичного завдання.
1-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом Не зараховано	Ставиться студенту, який не засвоїв навчальний матеріал, дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні запитання, не вміє або неправильно виконує розрахунки за розв'язання практичних завдань.

Розподіл балів, які отримують студенти

	Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)											Кількіст ь балів	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль № 2							
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 1.5	Т 1.6	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5	Т 2.6	60	100
5	5	5	5	4	6	5	5	5	5	4	6		

7. Політика курсу

Впродовж семестру для перевірки знань студента та контролю за самостійною роботою студента застосовують письмові роботи, письмові роботи з тем самостійної роботи, виконані і здані практичні роботи. Під час здачі практичних робіт здобувач вищої освіти повинен знати сутність понять, термінів та категорій, вміти виконувати конкретне практичне завдання.

Питання плагіату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО: Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича

https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view.

Положення про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича
https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPI_/view
та Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepI-k98GPc9E8KznQ/view

8. Рекомендована література

Основні джерела

1. Заячук М. Д., **Чубрей О. С.** Економічна та соціальна географія світу: навч. посіб. Чернівці: ЧНУ, 2009. 200 с.
2. Основи суспільної географії : курс лекцій / уклад.: Заячук О. Г., **Чубрей О. С.** Чернівці: ЧНУ, 2013. 128 с.
3. Суспільна географія. Основи теорії/ Укладач В.І. Єфименко. К.: Шлях, 2006.
4. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. Одеса: Астропринт, 2009.
5. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навчальний посібник. Одеса: Астропринт, 2005.
6. Шаблій О.І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. Львів, 2001.
7. Шаблій О.І. Основи суспільної географії. 20-е видання. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 296 с.
8. Шаблій О.І. Суспільна географія у двох кн. Книга перша. Проблеми теорії, історії та методики дослідження: [Вибрані твори]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 814 с.
9. Шаблій О.І. Суспільна географія у двох кн. Книга друга. Проблеми українознавства, регіоналістики і краєзнавства: [Вибрані твори]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 706 с.

Додаткові джерела

1. Голубчик М.М., Жулина М.А. Социальная география: сущность, задачи, новые направления исследования// География . - 2005. - №3. - с.23-27.
2. Масляк П.О., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Словник-довідник учня з економічної і соціальної географії світу. К.: Лібра, 1996.
3. Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії. К., 1998.
4. 3. V. Pidhirna, **O. Chubrey**. Diversification of the foreign trade under the global changes / pidhirna v., chubrey o. // «eureka: Social and Humanities» Number 3. - 2016. - P. 29-35. <http://eu-jr.eu/social>.
5. **Olexandra Chubrey**, Natalia vxeZablotska, Oksana Zayachuk Territorial differences in educational achievements in geography of the students of comprehensive education institutions of the Chernivtsi region (on the example of the External Independent Testing (EIT) in geography). Lucrarile Seminarului Geografic

«Dimitrie Cantemir» (Dimitrie Cantemir Geographic Journal). 2015. Vol. 39, № 1. P. 131 – 138. (Румунія, Ясси: «Alexandru Ioan Cuza» University from Iasi) p – ISSN 1222 – 989 X.

6. **Чубрей О.С.** Особливості диференціації освітніх можливостей учнів. *Українська географія: сучасні виклики*. Зб. наук. праць у 3-х т. К.: Прінт-Сервіс, 2016. Т.1. С.219-220.

7. **Чубрей О., Марчук Т., Мальцева Д.** Географічні дослідження топонімів Глибоцького району Чернівецької обл. *Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць*. Чернівці: Черн.нац.ун-т, Серія: Географія (випуск 793), 2017. С.135-139.

8. **Чубрей О.С.** Зовнішнє незалежне оцінювання учнів загальноосвітніх навчальних закладів з географії як фактор об'єктивної інформації про якість отриманої географічної освіти. *Регіон–2013: стратегія оптимального розвитку*: матер. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Харків, 7-8 листоп. 2013 р.). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. С. 95–97.

9. **Чубрей О.С., Ячнюк М.О.** Особливості впровадження зовнішнього незалежного оцінювання в Україні: історичний аспект. *Географія, екологія, туризм: теорія, методологія, практика*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 21–23 трав. 2015 р.). Тернопіль: Тайм, 2015. С. 189–191.

10. **Чубрей О.С.** Проблеми та перспективи розвитку системи вищої освіти в Україні. *Сучасна освіта в контексті нової української школи*: зб. тез та матер. Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (11-12 жовт. 2018 р.). Чернівці, 2018. С. 162–165.

11. **Чубрей О.С., Петрик Н.А.** Становлення та розвиток етнічного туризму (на прикладі міграційних процесів Лемківщини в середині ХХ століття). *Науковий вісник Чернівецького національного університету: збірник наукових праць*. Чернівці: Чернівецький ун-т, 2013. Вип. 672-673: Географія. 184 с. С. 151-156.

12. **Чубрей О., Шелепук Н.** Аналіз територіальної системи туристсько-спортивної діяльності як важливої складової спортивного туризму. *Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць*. Чернівці: Черн.нац.ун-т, Серія: Географія (випуск 793), 2017. С.64-70.

13. **Чубрей О., Марчук Т., Мальцева Д.** Географічні дослідження топонімів Глибоцького району Чернівецької обл. *Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць*. Чернівці: Черн.нац.ун-т, Серія: Географія (випуск 793), 2017. С.135-139.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт бази українського законодавства в Інтернет[Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.lawukraine.com.

2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України[Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

3. Офіційний сайт Державного комітету України у справах національностей та міграцій [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.scnm.gov.ua.

4. Офіційний сайт електронної бібліотеки Львівської комерційної академії [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.dev.lac.lviv.ua/lib.
5. Офіційний сайт електронної бібліотеки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.lib.com.ua.
6. Офіційний сайт інституту глобальних стратегій [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.igls.com.ua.
7. Офіційний сайт інституту економічних досліджень і політичних консультацій [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ier.kiev.ua.
8. Офіційний сайт інституту світової економіки і міжнародних відносин [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.iweir.org.ua.
9. Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.lsl.lviv.ua.
10. Офіційний сайт міжвідомчої ради з впровадження економічних реформ в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.reforms.kiev.ua.
11. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.me.gov.ua.
12. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.minfin.gov.ua.
13. Офіційний сайт наукової бібліотеки Донецького університету [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.library.dongu.donetsk.ua.
14. Офіційний сайт наукової бібліотеки ім. Максимовича [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.lib-gw.univ.kiev.ua.
15. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.bank.gov.ua.

Доцент
кафедри економічної географії
та екологічного менеджменту

О.С. Чубрей